

ታሪኽ ኣይንረሰዕ፡ ጉዕዞና ክቐንዕ

ሓምሻይ ክፋል

5.3 ዝባኑ ዝቐልዕ ተንበርካኸት

ጀብሃ ኣብ ሜዳ ኤርትራ እንከላ ዝተቐላቐለ ተንበርካኸ. መንፈስ፣ ተበታቲና ሱዳን ድሕሪ ምእታዎ፣ እናዓባዩ ብምኻድ ኣብ ዘሕፍር ደረጃ ሕስረት እዩ ኣንቁልቑሉ። ኣብ መፋርቕ 80ታት ድማ፣ ብፍላይ ዓብደላ እድሪስ፣ ተጋዳላይ ጀብሃ ብዙሕ መስዋእቲ ዝኸፈለሉ ሃገራዊ ዕላማ ክሒዱ፣ እግሪ ደመኛታት ጸላእቲ ህዘቢ ኤርትራ ብምስዓም፣ ምስ ስርዓት ደርግ ተኸታታሊ ርክባት ብምክያድ፣ ናብ ሓሙሻይ መስርዕ ተለዊጡ፣ ዝባኑ ቀለዑ ኣብ ሕሱር ንጥፊታት ዕሱብነትን ሃሱስነትን ክዋፈር ጀሚሩ።

ጉጅለ ዓብደላ እድሪስ ምስ ስርዓት ደርግ ናይ ሓፋራት ርክብ ዝጀመረ ኣብ መፋርቕ 1985 እዩ። ኣብቲ እዋንቲ፣ ዓሊ እድሪስ ልባብ ዝተባህለ ተጋዳላይ ተ.ሓ.ኤ. ዝነበረ ድሓር ኣብ ሰራዊት ስርዓት ደርግ ዝተሰለፈ፣ ኣብ ከባቢ ኣቐርዶት ኮይኑ፣ ካብ ጉጅለ ዓብደላ እድሪስ ተወኪሉ ምስ ዝመጸ መሓመድ ኣደም ሙሳ ርክባት ከምዝጀመረ፣ ሰነዳት ስርዓት ደርግ የረጋግጽ። ኣብቲ ቀዳማይ ርክብ፣ ካብ ጉጅለ ዓብደላ እድሪስ ዝተላእከ መሓመድ ኣደም ሙሳ፣ “ክሳብ ሕጂ ዘካየድናዮ ቃልሲ ፍረ ኣይረኣናሉን። ኣነ ብዝተኻእለኒ መጠን ነቶም ኣብ ሱዳን ዘለው መራሕቲ ጀብሃ ምስ መንግስቲ ኢትዮጵያ ርክባት ከምስርቱ ከእምኖም ክጽዕርዮ” ኢሉ ከምዝኸደ፣ በዚ ድማ ኣብ መንጎ ስርዓት ደርግን ጉጅለ ዓብደላ እድሪስን ፈላጊ ናይ ርክብ መስመር ከምእተኸፈተ ኣብ ሰነዳት ስርዓት ደርግ ሰፊሩ ይርከብ። እዚ ብታሕተዎይ ወኪል ስርዓት ደርግ ምስ ጉጅለ ዓብደላ እድሪስ ዝጀመረ ርክብ እናሰፍሐ ድሕሪ ምኻዱ፣ ኣብ ግዜ ስርዓት ደርግ፣ ኣማኻሪ ኣመሓዳሪ ኤርትራ ኮይኑ ዝሰርሕ ዝነበረ ዕጅል ዓብዱራሕማን ነቲ ርክባት ከምዝቐጸሎ ይፍለጥ።

ዕጅል ዓብዱራሕማን ናብ ኣባል ማእከላይ ሽማግሌ ኢሲፓን ጸሓፊ ፓርቲ ኣብ ኤርትራን ዝነበረ ተፈራ ወንዴ ነዚ ኣመልኪቱ ዝሰዶ ዝነበረ መልእኽቲታት ተሰኒዱ ኣሎ። ዕጅል ዓብዱራሕማን ኣብ ሓደ ካብ መልእኽቲታቲ፣ “ካባይ ዝሕተት ዓቢ ሓላፍነት ብምግንዛብ፣ ንጉጅለ ዓብደላ እድሪስ ምስ መንግስቲ ንምቕርራብ ክሰርሕ ጸኒሐ። በዚ ከኣ ን5 ለካቲት 1986 ኣብ ከባቢ ኣቐርዶት ምስ ዓብደላ እድሪስ ክንራኸብ ተሰማሚዕና ነይርና። እንተኾነ፣ ዓብደላ እድሪስ ክመጽእ ኣይከኣለን። ምስቲ ዝለኣኾ ወኪል ግን ተራኽብና ተመያይጥና” ይብል እዎ፣ ኣብቲ እዋንቲ ባይቶ ጉጅለ ዓብደላ እድሪስ ኣኼባ ከምዝነበር፣ ስለዚ ድማ እቲ ባይቶ ንሓላፊ ወተሃደራዊ ኅስንሳትን ኣባል ሰውራዊ ባይቶን ናይቲ ጉጅለ ሓምድ ማሕሙድ ሓምድ ዓሊ፣ ንዓብደላ እድሪስ ወኪሉ ምስ መንግስቲ ኢትዮጵያ ክራኸብ ስልጣን ከምዝሃዐ መልእኽቲ ዕጅል ዓብዱራሕማን ይሕብር።

ኣብቲ ርክብ ወኪል ዓብደላ እድሪስ ሓምድ ማሕሙድ፣ “ኣብ ኅላጉል ባርካ ን25 ዓመታት ብዘይ ፍረ ዝኸብለልናዮ ይኣኸለና። ካብ ዓሰብ ክሳብ ኣምሓጀር ኣብ እንቁጸጸረሉ ዝነበርና እዋን፣ ሃገርና ናጽነት ክትረክብ እያ ዝብል ግጉይ ኣተሓሳስባ ነይሩና። ሕጂ ግን ኣብ ክንዲ ኣብ ቀጸሊ ኩናት ምንባር ምስ ኢትዮጵያ ብሰላምን

ብሓባር ምንባር ዝሓሸ ምዃኑ ተረዲኡና አሎ። ስለዚ እቲ ቅድም እንጠልቦ ዝነበርና ሕቶ ናጽነት ሕጂ ክንጸቕጠሉ አይንደልን። ህዝብና ሰላም ምእንቲ ክረክብ ኣብዚ ሕቶዚ ዝነበረና መርገጺ ከነፍኩሶ ድልዎት ኢና። ናትናን ናይ መንግስቲ ኢትዮጵያን ቀዳማይ ጸላኢ ሻዕብያ እዩ። ሻዕብያ ንምጥፋእ ምስ መንግስቲ ኢትዮጵያ ክንተሓጋገዝ ድልዎት ኢና። መንግስቲ ኢትዮጵያ ድማ አድላዪ ደገፍ ክገብረልና ንሓትት” ከምዝበለ ዕጅል ዓብዱራሕማን ኣብቲ ናብ ተፈራ ወንዴ ዝሰደዶ መልእኽቲ ብንጽር አስፊርዎ ይርከብ።

እዚ ብወኪል ዓብደላ እድሪስ ምስ ስርዓት ደርግ ኣብ ዝተገብረ ርክብ ዝቐረበ ርእይቶ፣ ጉጅለ ዓብደላ እድሪስ ነቲ መበገሲ ቃልሲ ህዝቢ ኤርትራ ዝኾነ ሕቶ ሃገራዊ ናጽነትን ብምርጥራጥ፣ ናብ ኢድካ ምሃብን ምኽዳዕን ከምዝበጽሖ ጥራይ ዘይኮነ፣ ካብ ዝኸሓነ ጽልኢን ቅርሕንቲን ተበጊሱ፣ መሳርሒ ጸላኢ ኮይኑ ኩናት ሓድሕድ ክውልዕ ከምእተግጥፍ ዘረድእ እዩ።

መልእኽቲ ዕጅል ዓብዱራሕማን ኣብ ርእሲዚ፣ ጉጅለ ዓብደላ እድሪስ ካብ ኢትዮጵያ ዝደልዮ ደገፍ፣ አጽዋር፣ ሰንቂን መድሃኒትን ምዃኑ ብምሕባር፣ እቲ ጉጅለ ኣብ ከባቢ ከርከበትን ሂምቦልን ደጀን ዝኾኖ ቦታ ኣብ ምርካብ መንግስቲ ኢትዮጵያ ክተሓባበሮ ምሕታቱ ይገልጽ። ዕጅል ዓብዱራሕማን አስዲቡ፣ “ካብቲ ዝገበርናዮ ዝርርብ፣ ጀብሃ ምስ መንግስቲ ንምትሕግጋዝ፣ ንኹሉ ሽግራት ብሰላም ንምፍታሕን ንሻዕብያ ንምጥፋእን ድልው ምህላው ኢና ተረዲእና። ስለዚ እቲ ጠሊቦም ዘለው ሓገዝ ኣብ ዝቐልጠፈ ጊዜ እንተተጠቀሙም ጽቡቕ እዩ ዝብል ርእይቶ አሎኒ” ይብል። ድሕሪዚ ርክብዚ፣ ከም መተአማመኒ ናይቲ ኣብ መንጎ ጉጅለ ዓብደላ እድሪስን ስርዓት ደርግን፣ ካብ ቀዳማይ ጸላኤ ኢሲፓ ኣብ ከረን ሙሴ በኺት፣ ብመገዲ መሓመድ አደም ሙሳ፣ ንጉጅለ ዓብደላ እድሪስ ብአማኢት ዝቑጸር ቦምባታት ኢድን ኣርፒጂን፣ አስታት 15,000 ጠያይት ካላሽንን ኤም-14ን፣ 275 ፈኩሶቲ ብረታትን ሸንጉጥን ምስ ዕጥቂን ብራሾታቱን፣ ፒ-33 ፊድዮታት ርክብ፣ 250 ባኮ ባተሪ፣ 150 ኩንታል ሸኮር፣ 10 ጽዕነት አግማል ዝተፈላለዩ ዓይነት መድሃኒት፣ 100 ኩንታል ሓርጭ ፊኖ፣ 4 ካርቶን ቆጽሊ ሻሂ ከምእተጠቀሙ ሰነዳት ስርዓት ደርግ የረጋግጽ። ነዚ ንብረትዚ ንምርኽኻብ መሓመድ አደም ሙሳ ሓደ ጊዜ ምስ ዓብደላ እድሪስ ከረን ኣትዮም ከምዝነበሩ እውን ይሕብር።

እቲ ኣብ መንጎ ጉጅለ ዓብደላ እድሪስን ወከልቲ ስርዓት ደርግን ዝካየድ ዝነበረ ርክብ “ፍሉይ ፕሮጀክት አውራጃታት ጋሽን ባርካን” ተባሂሉ እዩ ኣብ ሰነዳት ጸላኢ ዝምዝገብ ነይሩ። ሓላፊ ናይዚ ፕሮጀክትዚ፣ “ንኩነታት ጉጅለታት ጀብሃ ዝምልከት ሓበሬታ” ብዝብል ኣርእስቲ፣ ናብ ማእከላይ ቤት ጽሕፈት ኢሲፓ ብቐጸሊ ጸብጸባት የቕርብ ነበረ። ስርዓት ደርግ ምስ ጉጅለ ዓብደላ እድሪስ ዝገበር ርክባት ብምሕያል፣ ንሰውራ ኤርትራ ዝገማምዕ ኩነት ክፈጥር ልዑል ድሌት እዩ ነይሩዎ። ኣብ ከረን ሓላፊ ክፍሊ ስለያ ኢትዮጵያ ዝነበረ ጣናው ተፈሪ፣ ናብ ሓላፊ ድህንነትን ስለያን ኣብ ኤርትራ ሻለቃ ግዛው ተፈሪ ዝለኣኹ ምስጢራዊ ጸብጸብ፣ ዓብደላ እድሪስ አስመራ በጺሖ ምስ ላዕለዎት ሓለፍቲ ከምእተራኸበ፣ ኣብዚ ርክብዚ መንግስቲ ኢትዮጵያ ንኹሉ ጠለባት ከማልአሎም ኣብ ሰምምዕ ከምዝበጽሖ፣ ዓብደላ እድሪስ ብወገኑ ነቲ ብመንግስቲ ኢትዮጵያ ዝተጠቀሙ ዕማም ክፍጽም ድልው ምዃኑ ብምርግጋጽ፣ ሓደ ናይ መራኽቢ መስመር ተኸፊቱ፣ መዓልታዊ ናይ ሓበሬታ ምልውዋጥ ክህሉ ከምእተሰማምዐ ይገልጽ።

አብ ታሕሳስ 1988 ሻለቃ ግዛው ተፈሪ፣ ናብ ሓላፊ ድህንነትን ስለያን ኢትዮጵያ ጀነራል ተስፋይ ወልደሰላሰ አብ ዝለኣኹ ጸብጸብ፣ ጀነራል ረጋሳ ጂማ ንወኪል ዓብደላ እድሪስ ሓምድ ኣድም ገብራይ አብ ኣቕርቦት መምርሒታት ስራሕ ገዲፉሉ ከምዝኸደ ይሕብር። ረጋሳ ጂማ ዝገደፎ መምርሒታት፣ ጉጅለ ዓብደላ እድሪስ፣ “ንዕለታዊ ምንቅስቃስ ሰራዊት ህ.ግ. ዝምልከት ሓበሬታታት ብቐጻሊ ናብ መንግስቲ ከቐርብ፣ አብ መስመራት መንግስቲ ህ.ግ. ፈንጂታት ዝቐብሩ ሰባት ክምልምል፣ ንኣሽቱ ወተሃደራዊ ስርሒታት ንምክያድ ዘኸለሎ ዓቕሚ ሰብ ከዓሉ፣ አብ ውሽጢ ህ.ግ. ናብ ዝርከቡ እስላም መልእኽቲታት እናሰደደ ኢዶም ንሰራዊት ኢትዮጵያ ክህቡ ከተባብዕ” ዝብል እቲ ጉጅለ አብ ሃሱሳዊ ንጥፊታት ክዋፈር ዝእዝዝ ነጥቢታት ይርከቦ።

አብ ግንቦት 1989 ካብ ሰልፊን መንግስቲን ስርዓት ደርግ ዝተላእኩ ወኪላት አብ ካርቱም ምስ ዓብደላ እድሪስ ተራኽቦም ስምምዕ ከምዝፈረሙ ዝገልጽ ሰነድ እውን ኣሎ። እቲ ስምምዕ ዓብደላ እድሪስ ራስ ገዝ (ርእሱ-ምምሕዳር) ከምእተቐበለ የነጽር። አብ ሕዳር 1989 እውን ጉጅለ ዓብደላ እድሪስ ምስ ስርዓት ደርግ አብ ኣዲስ ኣበባ ተራኽቦ ምንባሩ ዝገልጽ ወግዓዊ ሰነዳት ኣሎ።

ብወገናዊን ተጻባኢን መስመሩ ንጀብሃ አብ ምብትታን ብምውዳቕ፣ ንሰውራ ኤርትራ ዓቢ ሃስያ ዘውረደሉ ዓብደላ እድሪስ እምበኣር፣ መወዳእታኡ ብዘሕፍር መልክዕ አብ እግሪ ጸላእቲ ህዝቢ ኤርትራ ደኒኑ፣ መጋብርያ ኮይኑ፣ ቃልሲ ህዝቢ ኤርትራ ንናጽነት ንምሕንጻል ዝከኣሎ ጸዕርታት ኣካይዱ እዩ። ክሰልጦ ግን ኣይከኣለን።

6. ወዲተላኻኽ እንታይ ኮነ?

አቐዲሙ ከምእተጠቐሰ ሕሩይ ተድላ አብ ጀብሃ ግምት ዝህቦ ሰብ ስኢኑ፣ ተስፋ ቈሪጹ፣ ንወጻኢ ምስ ከደ ኣይተመልሰን። አብ 1979 ከኣ፣ ነተን ሰነዳት ናይ ለበር ፓርቲ ሒዙ ንባቕዳድ ከይዱ። “ከምዚ ዝዓይነቱ ፕሮግራም ዘለዎ ውድብ ኣሎ” ኢሉ ድማ፣ በተን ሰነዳት፣ ዓሰርተታት ኣሽሓት ዲናር ከምዝተቐበለ ይፍለጥ። በቲ ግዜቲ ብዙሕ ገንዘብ እዩ። ንሰን ሒዙ ናብ ካርቱም መጸኡ። በተን ገንዘብ ዝሰርሖ ፖለቲካ ግን ኣይነበረን። ምስ ኣዕሩኽቱ አብ ሰግሬቶታት እዩ ዝውዕል ነይሩ። አብ መስተን ካልእ ዕውልናን እዩ ኣጥፊኡዎን። ነዚ ኣነዋሪ ተግባር ምስ ፈለጠ፣ ለበር ፓርቲ ንወዲ ተላ ንሞት እዩ ፈሪድዎ። እተን ገንዘብ ምስተወደኣ ድማ ወዲ ተላ ንስዊድን ኣምራሑ።

ጀብሃ አብ 1981 ፋሕፋሕ ኢላ ሱዳን ምስኣተወት፣ ወዲ ተላ ከነታት ንምፍላጥ ናብ ሱዳን መጸኡ ነይሩ። ምስ ምብትታን ጀብሃ ድማ፣ እቶም ተኣሲሮም ዝነበሩ ማጉ ተባሂሎም ዝፍለጡ ውሑዳት ጉጅለ ስለዝተፈትሑ ክረኽቦም ፈቲኑ። ንሳቶም ግን ኣይተቐበለዎን። ምስኡ ብቐጥታ አብ ጎንጺ እዮም ኣትዮም። ካብቶም አብ ሱዳን ዝጸንሖም ተጋደልቲ ሚዛን ሂቡ ዝሰዕሩ ሰብ ኣይረኽቡን። ሽዑ ከምቲ ኣመሉ ሓደ ወረቐት ጽሒፉ። አብ ኤርትራ “ዕርቂ ናይ ማሕበራ-ሃይማኖታዊ ጉጅለታት የድሊ ኣሎ” ዝብል ብዙሕ ሃለውለው ዝሓዘ ጽሑፍ ዘርጊሑ። ትሕዝቶኡ፣ “ኤርትራ ክልተ ማሕበረ ሃይማኖታዊ ጉጅለታት እዩ ዘለዎ። እስላምን ክርስትያንን። ስለዚ አብ መንጎ ክልቲኦም ዕርቂ ክግበር ኣለዎ” ዝዓይነቱ ዘይብሱልን ኣፍልጦ ሕብረተሰብ ኤርትራ ዘይብሉን ትንታኑ እዩ። ሕሩይ ብዓንተቦኡ ኣፍልጦኡ ብዛዕባ ኤርትራ ጥምዓዊ እዩ። ሕብረተሰብ

ኤርትራ ናይ ብሓቂ እንታይ ይመስል? እንታይ'ዩ ስምዒቱ ዝፈልጦ ነገር ኣይነበሮን። ከም ኩሉ'ቲ ዝሓለፈ ሃለውለዎቱ ድማ፣ እቲ ሽዑ ዝዘርግሖ ጽሑፍ እውን ተገዲሶ ዘንብሶ ኣይረኸበን።

ድሕሪዚ ወዲ ተላ ምስ ልጅና ሰውርያ ኪዳን ክገብር ፈቲኑ ነይሩ። ኣብኡ እውን ኣይሰለጠን። ኩሉ ጠንጢኑ ድማ ንስዊድኑ ተመሊሱ። ካብኡ ንድሓር ካብ ፖለቲካ ዓለም ጠቕሊሉ ተፋንዩ ይኸውን ዝብል ትጽቢት እዩ ነይሩ። ብዙሕ ክንቀሳቐስ ኣይተራእየን። ኣብ 1988 ሰራዊት ህዝባዊ ግንባር ንናደው እዝ ድሕሪ ምድምሳሱ ግን፣ ኣጽቂጡ ዝነበረ ሕሩይ “ናጽነት ቀሪባ እያ” ግዲ ኢሉ፣ ዳግም ናብ መድረኽ ፖለቲካ ተቐልቂሉ። ናጽነት ምስ ተረጋገጸ ገለ ስልጣን እንተረኸብኩ ኢሉ፣ “ኤርትራዊ ደሞክራሲያዊ ምንቅስቃስ (ኢ.ዲ.ኤም) ናይ ዝብሃል ውድብ መራሒ እየ” ክብል ጀሚሩ። ሰለስተ ኣርባዕተ ዝኾኑ ሰባት ሓዙ ምስ ሻዕብያ ርክባት ጀሚሩ። ሰሚናራት ዓዲሙ ድማ፣ “ኣብዚ እዋንዚ ኩሉ ሃገራዊ ንሻዕብያ ክድግፍ ኣለዎ፣ ኩሉ ኤርትራዊ ክሓብር ኣለዎ” ዝብል ካልእ ሓድሽ ሃለውለው ኣምጺኡ። ሻዕብያ እውን ኣይነጸገቶን፣ ምስ ሰለስተ ኣርባዕተ ዝኾኑ ኣባላቱ ከም ፖለቲካዊ ጉጅለ ተቐቢላቶ። ነዊሕ ከይጸንሐ ከኣ፣ “ኢ.ዲ.ኤም ምስ ሻዕብያ ተጸንቢሩ” ዝብል ወረ ተሰሚዑ። ንወዲ ተላ ፖለቲካ ጸወታ እዩ፣ ንግዲ እዩ፣ ካልእ ካብኡ ንላዕሊ ዝኸይድ ዕላማ የብሉን።

ሕሩይ እቶም ውሑዳት ሰዓብቱ ሓዙ ምስ ሻዕብያ ምስ ተጸንበረ እውን እንተኾነ ካብቲ ሕልማዊ ዓለሙ ኣይተናገራን። እቲ ዘገርም ኣብ ሻዕብያ ምጽእ ምስ በለ ንመራሕቲ ህ.ግ.፣ “ብስመይ ነዞም ምሊሻ ስርናይ ብመገዲ ድምጺ ሓፋሽ ጸውዒት ክገብረሎም” ኢሉ ሓቲትዎም። “ወዲ ተድላ ባይሩ ምስ ሻዕብያ ኣሎ እንተሰሚዖም፣ ኩሎም ንጸላኢ ራሕሪሖም ናብ ሻዕብያ ክመጹ እዮም” ዝብል ሕልሚ እዩ ሓለሙ።

ድሕሪ ናጽነት፣ ሕሩይ ኣብ ፖለቲካ ኤርትራ ዝኾነ ንጥፈት ኣይነበሮን። ኣባል ሃገራዊ ባይቶ ግን ነይሩ። ከም ቀደሙ ኣብ መስተ ተኣሊኹ ካብ ምውዓል ሓሊፉ ግዳ ዘበርከቶ ስራሕ ኣይነበረን። ጸኒሖ ንግዲ ፈቲኑ። ንሓደ ሱዳናዊ ድማ፣ “ብሓባር ፋብሪካ ነቐሩም” ኢሉ ብዙሕ ገንዘብ ኣደናጊርዎ። እዚ ሱዳናዊ ቅድም ካብቶም ጸጋማውያን ሓይልታት ናይ ሱዳን ኮይኑ ኣብ ፖለቲካ ዝነጥፍ ዝነበረ ሰብ እዩ። ብኡ እዮም ተላልዮም። ሕሩይ ኣብ ካርቱም ኣብ ገዝእም እዩ ዝድቅስ ነይሩ። ሰድራቤቱ ይፈልጦም፣ ይፈልጥዎ፣ ጽቡቕ ዝምድና እዩ ነይሩዎም። እቶም ገዛ ርኽባት እዮም። ኣብቲ ግዜ'ቲ ኣብ ሱዳንን ግብጺን ፋብሪካታት ነይሩዎም። እቲ ሱዳናዊ ድሕሪ ናጽነት ኣብ ኤርትራ ወፍሪ ክገብር ይደሊ ስለዝነበረ ናብ ኣስመራ ምስ መጸ ንሕሩይ ረኺብዎ። ሓሳቡ ምስ ኣካፈሎ ድማ፣ ሕሩይ ብሓንሳብ ኪንና ንስራሕ ኢሉዎ። ሕሩይ ገንዘብ ኣይነበሮን። እቲ ሱዳናዊ ከኣ ብእምነት ገንዘቡ ኣፍሲሱ። ወዲ ተላ ወኪል ኮይኑ ሳንቲም ከይሓወሰ ብገንዘብ ናይቲ ሱዳናዊ ከመይ ዝበለ ፋብሪካ ኣስሪሖ። ድሓር ኣብ መወዳእታ ነቲ ሱዳናዊ ጠሊሙ፣ “እቲ ፋብሪካ ናይ በይነይ” ኢሉ ሞጉትዎ። ክንደይ ወጠጥ ተፈጠሩ። ኣብ ቤትፍርዲ ኩለል ኮይኑ። እቲ ፋብሪካ ብኡ ኣቢሉ ዋላሓንቲ ከይሰርሖ ደስኪሉ ተሪፉ።

ድሕሪኡ፣ ሕሩይ ናብታ ክጽገም እንከሎ መዕቁቢቱ ዝኾነት ስዊድን ተመሊሱ ነይሩ። ቅሩብ ምስ ጸንሐ ግን፣ ኣብ 2000 ዓ.ም. ካልእ ዝምዘመዝ ዕድል ተኸሲትሉ። ምስቲ ኣብ ልዕሊ ኤርትራ ወራር ዝኣወጀ ወያነ ገለ መኸሰብ እንተረኸበ ኢሉ ርክባት ጀሚሩ። ወያነ ንወዲ ተላ ከም ሰብ ክትመዝኖ ዘጸግማ ኣይኮነን። ምክንያቱ ወዲ ተላ፣ ሚዛን ዘይብሉ ሰብ ምኃን ክትፈልጦ ግዜ ዝወስድ ኣይኮነን። መራሕቲ ወያነ ግን

አንጻር ሻዕብያ ዝገብሩሎም ዝኾነ ብገንዘብ ክዕደግን ክዕዘብን ዝኸለል ኤርትራዊ ይደልዩ ስለዝነበሩ ተቐቢሎም። ኢጋግይዎም ክበሃል ኣይከኣልን። “ወዲ ተደላ ባይሩ እዩ እሞ፣ ኮን ዶኾን ንገለ ሰባት ይጸሉ” ኢሎም ሓሲቦም ይኾኑ። ሕሩይ ከኣ ገንዘብ እዩ ዘገድሶ። ካልእ ዘገድሶ ነገር የለን። ኣብ ሓደ ቃለ-መጠይቕ፣ “21 ሚልዮን ዶላር ሓገዝ እንተረኹብና ንመንግስቲ ሻዕብያ ክንዓልዎ ንኸእል ኢና” ክብል ተሰሚዑ። በቃ ንመንግስቲ ኤርትራ ክንድኡ ተሚንዎ። ቅድሚ ወዲ ተላ እውን እቶም ካልኣት ጉጅለታት ተረፍ መረፍ ጀብሃ ምስ ወያነ ርክባት ጀሚሮም ነይሮም እዮም። ኩሎምቶም ኣብ ፖለቲካ ኤርትራ ነድዮም ዝተረፉ ጉጅለታት፣ ኣብ ኣዲስአበባ ተራኹቦም። ሕሩይን ዓብደላን ዳግም ተራኹቦም። “ሓድሽ ኪዳን መስሪትና” ድማ ኢሎም። ሓዲኦም ኣቦመንበር ሓዲኦም ጸሓፊ ኮይኖም። ዓመት ኣይጸንሑን፣ ንሕሩይ ጉሒፎም። በዚ ተስፋ ምስ ቁረጸ፣ ካልእ ሃለውለው ትንታኑ ኣምጺኡ። “ናይ ዓዲ ስትራተጂ ዝበሃል፣ ሓድሽ ፖለቲካዊ ምህዞ ፈጠረ ኣለኹ፣ ናብ ዓዲ ናብቲ መበቁላዊ ምሕደራና ክንምለስ ኣለና” ክብል ተሰሚዑ።

7. ደርፊ ወልዴሱስ ዓማር

እዞም ዕምሮም ምሉእ ኣብ ደምበ ክድግትን ዕሰብነትን ዘባኸኑ ሕጂ ድማ ኣብ ኣዲስ-አበባ ወሃሕዛሕ ክብሉ እንገርእዮም ዘሎና ሰባት ሓደ ብሓደ እንድሕሪ ርኢናዮም ድሕረ-ባይታኦም ተመሳሳሊ እዩ። ናይ ንድዮት፣ ፍሽለት፣ ስዕረት፣ ተንበርካኸነት፣ ወገንነት ታሪኽ ዘለዎም፣ ኮታ ኣሎ ዝበሃል ናይ ፖለቲካ ሕስረት ዝተሰከሙ ሰባት እዮም። ካብ ዓብደላን ወዲ ተላን ቅሩብ ፍልይ ዝበለ ወልዴሱስ ዓማር እዩ። ሕጂ ናይ ሓደ ጉጅለ ኣቦ-መንበር እዩ ዝብል ዘሎ እዩ። ወልዴሱስ ዓማር፣ ስዩም፣ ወልደዳዊት ዳርጋ ሓደ እዩ ባህርያቶም። ዝፈላለዩ ዓይነት ኣይኮኑን። ከምዚ ብፍላጥ ኣብተን ጉጅለታት ፋሕ ዝበሉ እዮም ዝመስሉ እምበር ብዙሕ ፍሉይነት ዘለዎም ኣይኮኑን። ወልደዳዊት ምስ እንዳ ዓብደላ እዩ ነይሩ። ድሓር በታ ጉጅለ ናይ ዓብደላ ኣብ ከሰላ ተቐቲሉ። ስዩም ድማ ኣብ ጉጅለ ቲያር ነይሩ።

ወልዴሱስ ዓማር ምሉእ ዕድመኡ ብኢሳይያስ ኣፈወርቂ እናተዛረበ ዘሕለፎ ሰብ እዩ። ቀጻሊ ብዛዕባ ሓደ ሰብ ክትዛረብን ብእኡ ክትሓሰብን ሕማም እምበር ካልእ ክኸውን ኣይክእልን። ወልዴሱስ “ንኢሳይያስ ኣብ ጀብሃ ዝወደክብዎ ኣነ እዩ” በሃላይ እዩ። “ብሓንሳብ ተማሃሮ ከለና ኣነ ወዲ ኸረን ስለዝነበርኩ ምስ ጀብሃ ምትእስሳር ስለዝነበረኒ ባዕለይ እዩ ወዲበዮ” ትብል መዝሙሩ ምሉእ ዕድመኡ ዘሚሩዋ። ገለ ካብቲ ዕላላቱ፣ “ምስ ኢሳይያስ መማህርቲ ከለና፣ ሚኪኤል ጋብር ዝበሃል መማህርትና ነይሩ። ኢሳይያስ ንሜዳ ኣብ ዝወጸሉ ጊዜ ሚኪኤል ጋብር ሓደ ትንቢት ተነብዩ ነይሩ። እዚ ወዲዚ (ኢሳይያስ ማለቱዩ) ወይ ንጀብሃ ክመቐላ እዩ፣ ወይ ናብ ኢትዮጵያ ተመለሱ ክኣቱ እዩ ኢሉ ነይሩ። ከምታ ዝበላ ድማ ንጀብሃ ገማሚዕዎ” ይብል ዛንታ ወልዴሱስ ዓማር። ሕሉፍ ሓሊፉ ወልዴሱስ ዓማር ነዚ ሃለውለው ዛንታኡዚ፣ ንMA ኣብ ዝጸሓፎ መጽሓፍ ኣስፊሩዎ ኣሎ።

እቲ ዘገርም ኢሳይያስ ንሜዳ ክወጽእ ከሎ ወልዴሱስ ዓማር ኣይወጸን። ንነብሱ ግን ከም ንኢስይያስ ናብ ሜዳ ዘሰለፈ ገዲም ተጋዳላይ እዩ ዝወሰዱ። እዞም ኩሎም መማህርቱ፣ ንሜዳ ክወጹ ከለው፣ ወልዴሱስ ትምህርቱ ወዲኡ ኣብ ጋዜጣ Ethiopian

Herald እዩ ስራሕ ጀሚሩ። ኣብቲ ገደላዊ ታሪኹ፣ ንሚዳ ዘይመውጽኡ ምክንያት፣ ምስ ጸገም ጥዕና ዝተኣሳሰረ ምኳኑ ዝገልጽ ርእሱ ዝኸኣለ ሃለውለው ዛንታ ኣለዎ። ኣብ 1976 ናብ ጀብሃ ክመጽእ ከሎ እውን ክጋደል ኢሉ ኣይመጸን። ንወጻኢ ክሓልፍ ኢሉ እዩ መጺኡ። ግን ጀብሃ “ጋዜጠኛ እዩ፣ ክእለት ናይ እንግሊዝ ኣለዎ” ኢላ፣ ኣብ ወጻኢ ኣብ ዝነበረ ቤት ጽሕፈታ ኣብ በይሩት መዲባቶ። ሓደ ካብ ድኻማት ጀብሃ ከምዚ ዓይነት ኣመዳድባ እዩ ነይሩ። ንፍሉጣት ሰባት ወይ ደቂ ዓበይቲ እትብሎም ብኸፍሊ ታዕሊም፣ ብመሳርዕ ከይሓለፉ፣ ኣብ ናይ ሓላፍነት ቦታ እያ ተቐምጦም ነይራ። እዚ ድማ ነቶም ሰባት የጋግዮም። ብዛዕባ ነብሶም ዝተጋኘ መረዳእታ ከምዝሕዙ ይገብሮም። ወልዴሱስ ዓማር ውጽኢት ናይ ከምዚ ዝኣመሰለ ግጉይ ኣሰራርሓ እዩ።

ወልዴሱስ ኣብ ግዜ ኩናት ሓድሕድ፣ ኣንጻር ኢሳይያስ ብዙሕ ትንታነታት ዝጸሓፈ ሰብ እዩ። ሕሉፍ ሓሊፉ ንኣተዓባብያ ኢሳይያስ እናጠቐሰ ብዛዕባ ኢሳይያስ ስነ-ኣእምሮአዊ ትንታነት ይገብር ነይሩ። “ኢሳይያስ ኣተዓባብያኡ በዲልዎ እዩ፣ ኣንጻር እስላም፣ ኣንጻር ዓረብ ጽልኢ ከምዘሕድር ገይሩዎዩ” ዝብል ጽሑፋት እዩ ዝዘርግሕ ነይሩ። ቀጻሊ ብዛዕባ ኢሳይያስ እዩ ዝዛረብን ዝጽሕፍን። ካልእ ኣርእስቲ የብሉን። ጸማም ሓደ ደርፉ ከምዝበሃል፣ ክሳብ ሕጂ እታ ፍልጥቲ ደርፉ ንሳ እያ። ወልዴሱስ ዓማር፣ ኣብዚ ቀረባ ግዜ ኣብ ቴሌቪዥን ኢትዮጵያ ቀሪቡ ቃለ-መጠይቕ ክገብር ከሎ፣ “47 ዓመት እዩ ተጋዲለ” ክብል ተሰሚዑ። እቲ ዝፈልጦ ሰብ ስሒቐ። እቲ ዘይፈልጦ ግን ተገሪሙ ይኸውን። ወልዴሱስ፣ ኣብ ሚዳ ንኣንቲ መዓልቲ እውን ትኹን ከምዘይተጋደለ፣ ብሚዳ ጥራይ ከምዝሓለፈ ኩልና ተጋደልቲ ጀብሃ ንፈልጦ ኢና። ጀብሃ ምስተበተነት ከኣ፣ “ኣባል ቲያር እዩ” ይበል እምበር፣ ሰራሕተኛ ናይ UNHCR እዩ ነይሩ። ምሉእ ዕድመኡ ንፖለቲካ ኣብ ትርፌ ግዜኡ ጥራይ እዩ ዝነጥፈሉ ነይሩ። ንሱ እውን ውልቃዊ ጥቕሚ ንምርካብ። ካብኡ ሓሊፉ ኣብ ህዝባዊ ቃልሲ ዘበርከቶ ግደ ኣይነበሮን። ግን ንነብሱ ብረታዊ ቃልሲ ጀምር ካብ ዘብል ኣትሒዙ ከምእተጋደለ እዩ ዝኣምን። ክሳብ ሕጂ ድማ ዋላ ናጽነት መጺኦ ከላ “ንናጽነት ይጋደል ኣለኹ” ይብለና ኣሎ።

8. እናሓደራ ዝጫጭሓ ጉጅለታት

እዞም “ተቓዋምቲ ኢና” ዝብሉ ዘለው ወገናት፣ ካበይ ዝመጹ እዮም? እንታይ ስለዝኾኑ እዮም ዝቃወሙ ዘለው? ንዝብል ሕቶ እምበኣር፣ እዚ ዝዘርዘርክዎ ድሕራባይታኦም ጽቡቕ ገይሩ ዝምልሶ እዩ። ኣመጺጽኦ ናይተን ዘቕምዎን ኣብ ፖለቲካዊ ንግዲ ዝነጥፉ ዘለዎ ጉጅለታት ክትጸውዩሉ እንተፈተንካ መትሓዚ የብሉን። ደቂቕ ዝርዝራቱ ገዲፍና ግን ንምጥቕላል ብኸምዚ ዝሰዕብ ክንገልጸ ንክእል።

ኣብ 1976 ዑስማን ሳልሕ ሳብ፣ ካብ ሻዕብያ ምስ ተፈልየ ናቱ ውድብ ኣቐሩሙ። ኣንጻር ሻዕብያ ድማ ምስ ጀብሃ ኪዳን ክምስርት ፈታቲኑ። ኣብ 1978፣ ጀብሃ ኣብ ልዕሊ ሳብ ስጉምቲ ወሲዳ። ደፊኦ ንሱዳን ኣእትዮቶ። ብድሕሪኡ ሳብ ኣብ ክልተ ተመቐሉ። ካብኡ እንዳ ዓጂብ ዝበሃሉ መሰረቶም ዑብል ደቂ በንዓምር ወጺኦም፣ “ልጅና ሰውርያ” ተባሂሎም፣ ናይ በዓስ ጽልዋ ዝነበራ ውድብ ፈጠሮም። ኣብ ከሰላ ቤት ጽሕፈት ከፊቶም ድማ ካብ ባቕዳድ ክምወሉ ጀሚሮም። እንተደኣ ካብ ባቕዳድ ገንዘብ ደንገዮም ጸጥ እዮም ዝብሉ። እንድሕሪ ናይ ባቕዳድ ገንዘብ መጺኦን ድማ፣

አብ ቤት ጽሕፈቶም ብዙሕ ናይ መካይን ምንቅስቃሳት ይርእዩ። ሳብ ድማ ከምኡም ቦቲ ፍሉጥ ወገናዊን ሃይማኖታዊን ፖለቲካኡ ገንዘብ ምምእራር ቀጸሉ። “አብ ሱዳን ንስደተኛታት ኤርትራውያን ዘገልግል ቤት ትምህርቲ፣ ሕክምና፣ ናይ ረድኤት ትካል” ኣለኒ እናበለ ካብ ሱዳን ገለ ናይ ኸሊጅ ሃገራትን ቅሩብ ቅሩብ ሓገዛት እናረኸበ ፖለቲካዊ ንግዱ የካይድ ነይሩ። እዚኡምን ካብኡምን ዝፈረዩ ጉጅለታትን ሓደ ደምበ እዮም።

ጀብሃ ኣብ ኩናት ሓድሕድ 1981 ተሳታፊ፣ ሱዳን ምስ ኣተወት፣ ብኡ ንብኡ ኣብ ሰለስተ ጉጅለታት እያ ተመቐላ። ሳግም ንሜዳ ስለዝተመልሰ ካብቲ ዝቐጸለ ሓሸውዮ ወጸኡ፣ ኣብ ሃገራዊ መስመሩ ኣትዩ። ቲያርን እንዳ ዓብደላን ተሪፎም። ኣብ መንጎኪ መስርሕኪ ስለሳዊ ሓድነት ጌርካ፣ ንሻዕብያ ዝወዳደር ሓይሊ ንምፍጣር ብስዑድያ ዝተፈታተነ ሃይማኖታዊ ዕላማታት ዝሓዘ ጸዕርታት ተኻይዱ ነይሩ። ጸጥታ ናይ ሱዳን እውን ኢድ ነይሩዎም። ግን ኣይሰርሐን። ቲያር ናብ ሳብ ኣትዮም እንደገና ድሕሪ ሓደ ዓመት፣ ገለ ካብ ኣባላቶም ኣብ እንዳ ሳብ ኣትሪፎም ተፈልዮም። እቲ ምስ ሳብ ዝተረፈ ጉጅለ ንባዕሉ ኣብ ክልተ ተመቐሉ። እንዳ ጃስርን ሳብን ተባሂሎም። ጉጅለ እንዳ ዓብደላ እውን ንባዕሉ ተመቐቐሉ። ሓደስቲ ጉጅለታት እናፈጠርካ፣ ኣብ ባቕዳድ፣ ደማስቆ፣ ሃገራት ወሽመጥ ዓረብ እናዘርካ ገንዘብ ምምእራር ድማ ልሙድ ፖለቲካዊ ንግዲ ኮይኑ። ጀብሃ ዓባይ ዘፍረየተን ትካላት ፖለቲካዊ ንግዲ እናበርከታ ከይደን። ከምዚ እናበላ ድማ ኣብ መፋርቕ 1980ታት 14 ወይ 15 ጉጅለታት በጺሐን ነይረን። እዘን ናይ ሕጂ ጉጅለታት ከኣ፣ መቐጸልታኣን ኮይነን ብዝሐን ናብ 60 ተገማጊመን ኣለዋ።

ዳርጋ መብዛሕትኣን እዘን ሕጂ ተቐወምቲ ኢና ዝብላ ጉጅለታት እምበኣር፣ ሰራውረን ሰውራ ኤርትራ እዩ። ኣብ ሰውራ ኤርትራ ብሰንኪ ጉድለት ብቐጻትን ካልእ ግዕዞያቶምን ነድዮም ብዝተረፉ ባእታታት ዝተጠፍጠፉ እዮን። ኣብኡ ዘይነበሩ ገለ ውሑዳት ምስኣን ዝኣተው ክህልዉ ይኸእሉ ይኸኑ። መብዛሕትኡም ግን ካብዚ ዘሕፍር ናይ ንድዮት ፖለቲካዊ ዝተፈጥሩ እዮም። እንተ ኣብ ቲያር፣ እንተ ኣብ ጉጅለ ዓብደላ፣ እንተ ኣብ ካልእ ክፋል ናይ ጀብሃን እንዳ ሳብን ዝነበሩ እዮም። በዓል ዶክተር ሃብተ፣ ተስፋይ ደጋጋ ናይ ጀብሃ ካድረታት ዝነበሩ እዮም። ዮሃንስ ዘርእማርያም ኣብ ሮማ ቤት ጽሕፈት ጀብሃ ክሳብ 10 ሺሕ ዶላር ወርሓዊ ባጀት እናፈሰሰሉ፣ ብልዑል ሕንቃቕ ኣብ ሆቴል እናተቐመጠ፣ ወኪል ኮይኑ ዝሰርሕ ዝነበረ ሰብ እዩ። መቐስ ኣብ ጀብሃ ይኸን ኣብ እንዳ ሳብ፣ ኦዲት ከይተገብረ ዝጠፍኦ ዝነበረ ገንዘብ ብሚልዮናት ዝግመት እዩ። እዚ ሕጂ ብማዕከናት ዜና ኢትዮጵያ ክሃረብ እንሰምዖ መንግስትኣብ ኣስመሮም፣ ንኣብነት እንዳ ቲያር እዩ ነይሩ። ሃንጀማ ዝበሃል እውን ኣሎ። ቅድም ኣብ ጀብሃ ሓኪም ጋንታ ዝነበረ። ድሓር ወያነ ኣብ ውግእ በለሳ ዝማረኹቶ። ኣእሚና ተጋዳላይ ናታ ገይራቶ ነይራ። ክሳብ 1990 ድማ ተጋዳላይ ወያነ እዩ ነይሩ። ድሓር ኣብ 1990 ኣብ ድምሓኤ ኣትዩ። ተወልደን ኣማኑኤል መንግስቲን ዝብልዎም እውን ኣለው። ተወልደ ሕጂ ኣቦ መንበር ናይ ሓንቲ ጉጅለ ገይሮሞ ኣለው። ምስኡ ካልእ ዓብደላ ዝበሃል እውን ኣሎ። እዚኡቶም ኣብ 1985 ካብ ሳግም ተፈልዮም ናብ ወያነ ዝኸዱ እዮም። እቶም ካብ ሳግም ዝተፈልዩ፣ ናብ ወያነ ምስኣተው ከም ባክተርያ ተራቢሑም ኣብ ክልተ ሰለስተ ጉጅለታት ተመቐቐሎም እዮም። ኣብዚ መወዳእታ እዋን ከኣ፣ ካብ መሪሕነት ህ.ግ. ብዝተፈላለዩ ምክንያታት ከርዮም ዝኸብሉሉ ከም በዓል መስፍን ሓጎስ፣ ኣድሓኖምን ገብረማርያምን ዓብደላ ኣደምን ዝኣመሰሉ ተወሲኹሞም ይርከቡ።

ዓብደላ እድሪስ ኣብዚ ሕጂ እዋን ብጽኑዕ ሓሚሙ ዓራት ሓዙ እዩ ዝርከብ። ኣብ ዓራት እንክሎ ግን ኣበመንበር ናይ ሓንቲ ውድብ እዩ ዘሎ። ሓሴን ከሊፋ ምስኡ ኣሎ። እንዳ ቲያር ድሕሪ ኣኼባ ጎንደር እንደገና ኣብ ክልተ ጉጅለ ተመቐሎም እዮም። በዓል ስዩምን ኣሕመድ ናስርን። ዶክተር በዩን ናይ በዓል ኣሕመድ ናስር እዩ። ጸኒሖ ዓብደላ ኣደም ምስኡም ኣትዩ። ንነብሶም ካብዚ ረሳሕ ናይ ምክፍፋል ፖለቲካ ዘዩድሓት “ሃገራዊ ድሕነት” እትብሃል ጉጅለ ኣቕሞም። ኣዩንይቲ ጉጅለ ካበይ ወጸኣ፣ ምስ መን ተሓዊሳ፣ ድሓር ከመይ ተፈንጨላ ክትስእሎ እንተፈቲንካ ኣዝዩ ዘገርም ስእሊ እዩ ዝህበካ። መወዳእታ ዘይብሉ ሕልኸላኽ ሓረግ እዩ። ንኣብነት ቲያር ጥራይ እንተወሰድና፣ ካብ ጀብሃ ምስ ወጹ ኣብ ሳብ ኣትዮም። ካብ ሳብ ወጸኡም፣ ቀጸሎም ድሕሪ ናይ ጎንደር ኣኼባ ኣብ ክልተ ተመቐሎም። ጸኒሖም ምስ በዓል ዓብደላ ኣደም ተራኽቦም። ሃንጀማ እውን ምስኡም ኣትዩ። በዓል ዓብደላ እድሪስ እውን ከምኡ፣ ኣብ ናይ ጅዳ ስምምዕ ኣብቲ ስሉሳዊ ሓድነት ዝበሃል ኣትዮም። ካብኡ መሊሶም ተፈንጨሎም። ዓብደላ ወጸኡ። ገሊኡም ኣብኡ ተሪፎም ስሙር ውድብ ተባሂሎም። እንዳ ጀላኒ ድማ ኣብ ክልተ ተመቐሎም። ሳብ ንባዕሉ ኣብ ክልተ ተመቐሎ። በቃ! ፖለቲካዊ ንድፍትን ጥፍሽናን ዝፈጠሮ መስርሕ ምርባሕ ጉጅለታት መወዳእታ ዘይብሉ እዩ ኮይኑ።

እዚ ናይ ምምቕቓል መስርሕ እናኸደ ወዲ ተላ እውን መስሓቕ ቲያትሩ ኣየቋረጸን። ሓደ እዋን “ንሸውዓተ ጉጅለታት ኣሰሚረ” ኢሉ ክጅሃር ተሰሚዑ ነይሩ። እቶም ኣሰሚረዮም ዝበሎም ግን ጉጅለታት ክትብሎም እውን ዝከኣል ኣይኮነን። ውልቀሰባት እዮም። “ኣነ እዩ ሕጋዊ መራሕኹም” ምስ በሎም፣ ንሳቶም እውን ኣባሪሮም። ኣብዚ መጨረሻታ ብዙሓት ጉጅለታት ኪዳን ክንምስርት ኢሎም ኣብ ኣዲስ ኣበባ ኣብ ዝገበርዎ ጉባኤ፣ ወዲ ተላ ገለ እንተተመርጸ ኢሉ መጸኡ ከም ተዓዛቢ ተሳቲፉ ነይሩ። ኣብ ማዕከናት ዜና ወያነ እውን ቃለ-መጠይቕ ኣካይዱ። ክሳብ ሕጂ ዕሽላዊ ኣተሓሳስባኡ ከምዘይቀየረ ድማ ኣብቲ ቃለ-መጠይቕ ተጋሂዱ። ወዲ ተላ ክሳብ ሕጂ ናይ ቆልዓ ኣተሓሳስባ ኣይገደፎን። ኣብቲ ቃለ-መጠይቕ ንመን ተድንቕ ምስተባህለ፣ “ኣነ ነባይ እዩ ዘድንቕ፣ ንሱ እዩ ናተይ ኣብነት (ሂሮ)” ክብል ተሰሚዑ። “እቲ ዝበለጸ ግዜ ኣብ ኤርትራ፣ ኣባይ ኣብ ስልጣን ዝነበረሉ እዋን እዩ” ክብል ፍጹም ኣይሓፈረን። ኣብ ክንድኡ ሰብ ሓፊሩሉ።

ሎሚ ኩሎም እዞም ሰባት'ዚኣቶም ሸምጊሎም እዮም። “ሸማግለን ፎኪስን የጥፍእ” ይብሉ ኣቦታት፣ ኣብዚ ዕድመ'ዚ፣ ኣብ ከምዚ ዝዓይነቲ ሕሰረት ክወድቁ፣ ኣዝዩ ዘሕዝንን ዘሕፍርን እዩ። ኣብ ትሕቲ ወያነ “ሕቡር” ዝተባህለ ካብቶም ላዕለዎት እኳ ዘይኮነ ካብቶም ማእከሎት ካድራት ናይ ወያነ እዩ ዝቈጸጸሮምን ዘመሓድሮምን። ወያነ ነዞም ሰባት ንመቐለ ከምዝነግዱን፣ ኣብ ቤት ትምህርቲ ዓይደር ከምዝበጽሑን ብምግባር፣ ብዓይኒ ሕጎ ምፍዳይ ጠሚታ፣ ኣብ መቐብር ናይቶም ብነፈርቲ ኤርትራ ተቐቲሎም እትብሎም ቆልዑ ዕምባባ ከንብሩ ምእዛዛ፣ ክሳብ ክንደይ ንሰብኣዊ ክብረቶም ዘዋርድ ምዃኑ ዝኸነ ተዓዛቢ ዝግምቶ እዩ። ንሳቶም ግን ብዘይካ ብጽልኢ፣ ብሰብኣዊ ክብረት ሓሲቦም ኣይፈልጡን። ብጽልኢን ቅርሕንቲን ዝዓበደ፣ ዕሱብ ኮይኑ፣ እግሪ ጸላእቲ ምስዓም ዘሕፍሮ ኣይኮነን። እቲ ዝፈልጠም እዩ “ኣንታ ሎሚ'ኽ መን ክሓፍረሎም እዩ” እናበለ ኣብ ክንድኡም ዝሸቐረር ዘሎ። በቲ ሓደ ወገን ከኣ የደንግጹኻ። “እንታይ ገዲስዎም ዘይዕርፉ” ትብል። ሓንቲ ሃገራዊት፣ ኣብ ሓደ ኣጋጣሚ ንገለ ካብዞም ሰባት'ዚኣቶም ክምድሩ ምስ ሰምዓቶም፣ “ኣንታ ንስኻትኩም ድኣ እንታይ መንግስቲ ክትግልብጡ! ቀደም ኣብ ውዑይ ዕድመኹም ዘዩድምዓኩም ዶክ ሕጂ ከተድምዑ፣ ፊሳኹም ካብ ምርሓቕሲ ዓዲ ምምላስ'ዶ ኣይምሓሸኩምን” ኢላቶም።

ንምጥቕላል እምበኣር ሕስረት ናይዞም ሰባት እዚኣቶም ዓስቢ ሕሉፍን ሕማቕን ታሪኽም እዩ። ብሰንኪ ጉድለት ብቕዓቶም፣ ተንኩለኛ ባህርያቶም፣ ናይ ስልጣን ስስዐኦም፣ ዕሽልነቶም፣ ወገናዊ ኣተሓሳስባኦም፣ ኣብ ፖለቲካ ኤርትራ ንባዕሎም ነድዮም ብምትራፍ፣ ኣብ ቃልሲ ንናጽነት ተኣምር ክሰርሕ ዝኸእል ዝነበረ ዓቢ ሃገራዊ ዓቕሚ ዘባኸኑ፣ ውድብ ለኪሞም ዝጠፍኡ፣ ብግዜን ዕድልን ህዝቢ ዝተጣልዑ፣ ኣብ ትሕቲ ጸላእቲ ብምስጋድ ክብረት ሃገርን ህዝቢ ዘዋረዱ ገበነኛታት እዮም። ዘይፈለጠ እንተሎ ጽቡቕ ገይሩ ክፈልጦም!!!